

สรุปผลของการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏผลของการวิจัยโดยสรุปดังนี้

1: ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับครูอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูอาจารย์ที่สอนวิชาหน้าที่พลเมือง ส่วนมากมีวุฒิครู เช่น พ.ม., ป.ม., ป.ก.ศ. มีประสบการณ์ทางการสอนระหว่าง 3 - 6 ปี โรงเรียนรัฐบาลมีประสบการณ์ทางการสอนในระดับชั้นดังกล่าว มากกว่าครูอาจารย์ในโรงเรียนราษฎร์ ครูอาจารย์มีความเห็นว่า วิชาหน้าที่พลเมืองเป็นวิชาที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะสอนแก่เด็กในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2. การเลือกหนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนมากเลือกใช้แบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และหนังสือแบบเรียนที่แต่งโดย นายเอื้อ บุระปะเกศ หงสกุล ส่วนแบบเรียนเล่มอื่น ๆ ได้รับความสนใจน้อย เหตุผลที่เลือกเพราะพิจารณาคุณภาพของเนื้อหาดีพอใช้ และการใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยของนักเรียน

ผู้มีบทบาทสำคัญในการเลือกแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ คือ ครู อาจารย์ผู้สอน และหัวหน้าสายวิชา นิยมเลือกตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ ซึ่งอาจารย์ใหญ่เป็นผู้อนุมัติให้ใช้เป็นหนังสือแบบเรียนในโรงเรียน เมื่อเลือกแล้วปรากฏว่าครูอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้แบบเรียนซ้ำชุดเดิมทุกปี ที่เปลี่ยนใช้ชุดอื่นบ้าง มีน้อย

3. การใช้

3.1 ในการใช้แบบเรียน ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้หนังสือแบบเรียนซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นแนวทาง

- 3.2 ในการใช้หนังสืออ่านประกอบ ครูอาจารย์ส่วนมากอ่านและใช้ในการประกอบการเตรียมการสอนและนำมาฉายทอดให้นักเรียน
- 3.3 กอนใจแบบเรียน ครูอาจารย์ส่วนมากทำบันทึกการสอน ที่ไม่ทำมีเป็นส่วนน้อย
- 3.4 ในการใช้หนังสือแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ ครูอาจารย์ส่วนมากประสบปัญหาเนื่องจากครูต้องการจะใช้แบบเรียนเล่มเดียวให้โคทุก ๆ อย่าง แต่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปโดยอาศัยความช่วยเหลือจากเพื่อนครู หัวหน้าสายวิชา และจากการค้นคว้าตำราอื่น ๆ
- 3.5 ครูอาจารย์ส่วนมาก เห็นว่าหนังสืออ่านประกอบมีความสอดคล้องกับแบบเรียน
- 3.6 ครูอาจารย์ส่วนมาก เห็นว่าแบบเรียนที่ใช้นั้นมีราคาพอสมควร

4. การสอน

- 4.1 ครูอาจารย์ใช้วิธีค้นคว้าหาความรู้จากที่อื่นมาบรรยายประกอบเนื้อหาในตำราเรียนให้นักเรียนฟัง นักเรียนส่วนใหญ่สามารถจับใจความสำคัญส่วนมากได้ การสอนนั้นครูอาจารย์สอนได้ทันเวลา
- 4.2 ครูอาจารย์มีความรู้พอสมควร แต่ไม่ชัดเจนและแจ่มแจ้งนัก แสดงว่าผู้สอนยังไม่มี ความมั่นใจ
- 4.3 กิจกรรมที่ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ให้นักเรียนทำ คือ ให้งานไปทำการบ้าน
- 4.4 การวัดผลนั้น ใช้คำถามที่เป็นทั้งแบบปรนัยและอัตนัยรวมกัน และวัดผลทุกครั้งเมื่อจบแต่ละบทและทุกสิ้นภาค

5. แหล่งที่ครูอาจารย์หาความรู้เพิ่มเติม

ครูอาจารย์ส่วนมากหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุชมโทรทัศน์ และค้นคว้าจากหนังสือต่าง ๆ

6. คุณภาพในการจัดทำรูปเล่ม

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว หนังสือแบบเรียนมีคุณภาพในการจัดทำรูปเล่มคือพอใช้ แต่ควรแก้ไขปกและการเย็บเล่ม ให้มีความทนทานมากขึ้น คุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์ควรให้ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ควรให้มีภาพประกอบบาง เพราะเท่าที่เป็นอยู่ไม่มีภาพ หรือมีก็น้อย ทั้งยังมีคำผิดและพิมพ์ตกหล่นอยู่บ้าง

ครูอาจารย์ส่วนมากชอบให้แยกระดับชั้นละเล่ม

7. ความเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง และการเรียนการสอนวิชานี้

- 7.1 นักเรียนเห็นว่าวิชาหน้าที่พลเมืองทำให้ปฏิบัติตนได้ถูกต้องในสังคม และเป็นพลเมืองดี
- 7.2 ชอบให้ครูสอนโดยให้มีการจัดกิจกรรม และยกตัวอย่างของจริงมาสนับสนุนคำอธิบาย
- 7.3 นักเรียนชอบหาความรู้เพิ่มเติมจากการฟังข่าวสารจากวิทยุ และอ่านหนังสือพิมพ์
- 7.4 นักเรียนส่วนมากนิยมแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองของกรมวิชาการ และแบบเรียนซึ่งแต่งโดย นายเอื้อ บุษปะเกศ หงสกุล เพราะอ่านแล้วได้ใจความดี และมีการเรียงลำดับเนื้อเรื่องดี
- 7.5 รูปเล่มและคุณภาพของแบบเรียน นักเรียนชอบให้มีภาพบ้าง กระดาษดี มีปกแข็งแรง ทนทาน และแยกระดับชั้นละเล่ม
- 7.6 เนื้อหาในแบบเรียน ชอบให้เพิ่มเรื่องการครองตนในวัยรุ่น มีการสรุปท้ายบท มีกิจกรรมเสนอแนะและมีแบบฝึกหัด

ข้อเสนอแนะ

จากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะดังต่อไปนี้ คือ

1. สำหรับผู้บริหารโรงเรียน

เนื่องจากมีครูอาจารย์และนักเรียนต้องการควาหนังสืออ่านประกอบ เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวในหนังสือแบบเรียนให้มากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีงบประมาณการซื้อหนังสือ

2. สำหรับหัวหน้าสายวิชา

2.1 ครูอาจารย์ที่เป็นหัวหน้าสายวิชา มีบทบาทสำคัญคือ ต้องเป็นผู้มีความรู้ ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม รู้แหล่งวัสดุ การค้นคว้า รู้จักที่จะเสนอแนะและจัดกิจกรรม ให้แก่นักเรียน หาโอกาสเปิดการอบรมครูในวิชาเฉพาะในโอกาสอันควร

2.2 การทำบันทึกการสอนเป็นกิจวัตรอันพึงกระทำ หัวหน้าสายวิชาควรให้คำแนะนำและตรวจดูบันทึกในโอกาสอันสมควร เพราะบันทึกการสอนจะช่วยกำหนด การสอนของครูให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

3. สำหรับครูอาจารย์ผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมือง

3.1 ครูผู้สอนและหัวหน้าแผนกวิชาต้องมีความรู้ในเรื่อง หลักเกณฑ์การเลือก หนังสือแบบเรียนซึ่งมีผู้รวบรวมดังนี้ คือ¹

3.1.1 หนังสือนั้น ต้องตรงกับหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของกระทรวง ทบวงไว้

3.1.2 ความถูกต้องของเนื้อหาในหนังสือ

3.1.3 ลักษณะการอธิบายของเนื้อหาของวิชา ใ้คำอธิบายชัดเจนและ ภาษาที่ใ้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

¹นิวัด พรหมศรี " การบริหารงานคานวิชากรรของครูใหญ่ มิตรครู (ปีที่ 9 ฉบับที่ 8 ปีที่หลัง 30 เมษายน 2510) หน้า 48.

- 3.1.4 การจัดเรียงเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับผู้เรียน
- 3.1.5 มีแบบฝึกหัด การสรุป ให้ครูได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือเรียนได้
เพียงพอ
- 3.1.6 มีส่วนช่วยในการค้นคว้าสำหรับนักเรียน
- 3.1.7 คุณภาพของการพิมพ์ กระดาษ การเย็บเล่ม การเข้าเล่มดี
- 3.1.8 รูปภาพ แผนผัง สถิติ ตาราง ต้องมีลักษณะที่ถูกต้องและเชื่อถือได้
- 3.2 ครูควรทำอุปกรณ์ต่าง ๆ ใช้สอนหน้าที่พลเมือง เพื่อช่วยให้การสอนเป็นที่
น่าสนใจ
- 3.3 ครูอาจารย์สอนต้องรู้จักปรับปรุงแก้ไขวิธีสอนของตน พยายามใช้วิธีสอน
แบบต่าง ๆ โดยเฉพาะที่สำคัญในนักเรียนรู้จักคิด และแก้ปัญหาที่จะเผชิญหน้า
- 3.4 ในการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร ประมวลการ
สอน หนังสือค้นคว้า ทำอุปกรณ์ เพื่อจะโคเตรียมการสอนได้ถูกต้อง
- 3.5 ควรมีการวางแผนการสอน ทั้งระยะยาวและระยะสั้น กำหนดเวลาเรียน
ให้เข้ากับบทเรียน
- 3.6 ครูอาจารย์ที่สอนวิชาหน้าที่พลเมือง ต้องเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ สนใจ
ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ
- 3.7 ครูอาจารย์ที่สอนวิชาหน้าที่พลเมือง ควรสนใจในวิชาครู วิธีการสอน
รู้จักปรับปรุงวิธีการเพื่อให้นักเรียนสนใจ และเห็นความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี
- 3.8 ครูอาจารย์ที่สอน ควรจะศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ คือ
 - 3.8.1 วิธีการใช้แบบเรียน
 - 3.8.2 ต้องรู้จักใช้วิธีสอนชนิดที่ตรงกับใช้แบบเรียน
 - 3.8.3 สอนให้นักเรียนรู้จักใช้แบบเรียน
4. สำหรับคณะผู้จัดทำแบบเรียน
 - 4.1 ทางกรมวิชาการ ควรอบรมและนิเทศครูอาจารย์ในการใช้แบบเรียนต่าง ๆ
ให้โดยผล

4.2 แบบเรียนที่จัดทำขึ้นใหม่ ควรให้มีการทดลองพร้อมทั้งติดตามผลของการใช้ เพื่อนำข้อบกพร่องต่าง ๆ มาแก้ไขเสียก่อน

4.3 กระดาษที่ใช้พิมพ์ควรเป็นกระดาษอย่างดีและหนา ปกควรให้เรียวความสนใจ การเข้าเล่มและการเย็บเล่มใหม่มีความทนทาน เพราะหนังสือเล่มเดียวกันใช้เรียนถึง 3 ปี

4.4 ควรแยกเล่มเป็นระดับชั้น แบ่งเนื้อหาและใช้ภาษาให้เหมาะสมกับชั้นเรียนและวัยของนักเรียน เพื่อสะดวกในการอ่านและการใช้ตามระดับชั้น

4.5 ควรให้มีภาพประกอบมากกว่า และภาพประกอบควรเป็นภาพสี เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

4.6 เนื้อหาในแบบเรียน ขอให้มีการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายให้ชัดเจนกว่า เป็นตัวอย่างที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ควรให้มีภาพบัตรตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนได้เห็น

เรื่องการครองตนในวัยรุ่น เป็นเรื่องที่นักเรียนให้ความสนใจมาก เพราะเป็นวัยอันสำคัญ นักเรียนจะใคร่ทราบถึงวิธีที่จะปฏิบัติและป้องกันตนเองให้พ้นจากทางแห่งความเสื่อมเสีย มีการยกตัวอย่างผู้ทำความดีเพื่อประเทศชาติบ้าง ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและนักเรียนอาจจะนำไปปฏิบัติบ้าง

เรื่องเกี่ยวกับการศึกษา ควรมีการแนะแนวทางการศึกษา จากการวิจัยพบว่า มีนักเรียนอยากจะทราบเกี่ยวกับแนวทางเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนมาก เพื่อจะได้เกิดความคิดและใช้เป็นแนวทางในอันที่จะเข้าศึกษาต่อในแขนงต่าง ๆ

ในการปรับปรุงเล่มใหม่ ควรสอดแทรกเหตุการณ์ใหม่ ๆ ประมวลเข้าไว้ด้วย

ควรมีการสรุปท้ายบท เพื่อเน้นความสำคัญ มีกิจกรรมเสนอแนะเพื่อสอนให้นักเรียนคิดและตอบปัญหาได้

4.7 แบบเรียนทุกเล่ม ปรากฏว่ามีข้อบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งไม่ควรจะปล่อยให้ผ่านไป เป็นคนว่า ตัวอักษรไม่ชัดเจน พิมพ์ผิดบางแห่ง เมื่อจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว ควรมีคณะกรรมการตรวจดูใหญ่ของเสียก่อนจะนำออกจำหน่าย ภาพ

คำผิดหรือข้อบกพร่อง ควรมีใบแทรกชี้แจงให้ผู้แก้ไขไต่ทราบ ทั้งนี้จะได้ไม่เกิดปัญหา
ในระหว่างการเรียนการสอน และในการพิมพ์ครั้งต่อไปควรแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านี้
ให้ถูกต้อง

4.8 หนังสือแบบเรียน ควรมีอายุเพียง 5 ปี ก่อจากนั้นควรมีการปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับความเป็นจริงในปัจจุบัน

5. สำหรับนักเรียน

นักเรียนควรซักถามครูผู้สอนเพื่อให้แนะนำวิธีการใช้แบบเรียน เป็นคนว่าการอ่าน การรู้จักหาข้อเท็จจริง สรุปข้อความที่สำคัญ รู้จักการใช้และอ่านแผนผัง
พิมพ์ในแบบเรียน

6. สำหรับผู้ที่ทำการวิจัยต่อไป

6.1 ควรทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะที่ ลักษณะ
บกพร่องของหนังสือแบบเรียนหน้าพหลเมือง

6.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย
ที่ใช้แบบเรียนชุดเดียวกัน ว่ามีความเห็นแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร

6.3 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูอาจารย์ในระดับปริญญาตรี
หรือสูงกว่าปริญญาตรี ที่ใช้แบบเรียนชุดเดียวกันว่า มีความคิดเห็นแตกต่างหรือเหมือน
กัน

6.4 ควรมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนวิชาหน้าพหลเมือง ของนักเรียน
ที่ใช้แบบเรียน ซึ่งมีผู้แต่งแตกต่างกัน

6.5 ควรเปรียบเทียบกับหนังสือแบบเรียนหน้าพหลเมืองของต่างประเทศ

6.6 ก่อนจะเขียนแบบเรียน ควรจะได้ทำการวิจัยถึง อายุ ความต้องการของ
ผู้ใช้แบบเรียน สภาพของชุมชนที่แวดล้อม และความเป็นพลเมืองดีของชาติ ว่ามีการ
ปฏิบัติอย่างไร